

13. september 2023

HØRINGSSVAR FRA NORSKE KULTURARRANGØRER: FORSLAG TIL NY FORSKRIFTSREGULERING AV INNLEIE TIL EVENT OG ARRANGEMENT

1. INNLEDNING

Norske Kulturarrangører («NKA»), interesseorganisasjonen for arrangører i kulturfeltet («Arrangørene»), takker for invitasjonen til å komme med innspill til Arbeids- og inkluderingsdepartementets forslag til forskriftsregulering av innleie til event og arrangement, slik presentert i høringsbrev av 30. juni 2023.

NKA er en landsomfattende partipolitisk uavhengig organisasjon som arbeider for forbedring av rammebetingelsene for arrangørfeltet. NKAs medlemmer består blant annet av landets største og viktigste festivalarrangører, helårsarrangører, promotører og bookingbyrå, som for eksempel Øyafestivalen, OverOslo, Palmesus, Stavernfestivalen, Tons of Rock, Grieghallen, MUNCH, Telenor Arena, All Things Live Norway, LiveNation Norge, Time Out Agency og United Stage Artist Norge.

Årlig betjener NKAs medlemmer over 3,6 millioner publikummere og omsetter for over 2,4 milliarder kroner.

Event og arrangementer som konserter, festivaler mv. har en sentral rolle i å fremme kulturuttrykk og underholdning i samfunnet. De beriker samfunnet kulturelt, skaper arbeidsplasser og genererer økonomisk aktivitet. For å kunne beholde et levende og innovativt kulturliv er det nødvendig å støtte Arrangørenes evne til å drive sine virksomheter på en effektiv og fleksibel måte. Et velfungerende system knyttet til Arrangørenes arbeidskraftsbehov vil bidra til å opprettholde og styrke aktivitetsnivået.

Vi ønsker å uttrykke vår generelle støtte til dette forslaget samtidig som vi fremhever behovet for visse justeringer og nærmere vurderinger av enkelte aspekter i forskriften for å sikre at den fungerer optimalt.

2. GENERELL TILNÆRMING

Vårt mål med dette høringssvaret er å gi konkrete kommentarer til det foreslåtte regelverket. Vi vil spesielt fokusere på forskjellen mellom Arrangørene og andre tradisjonelle virksomheter, og hvordan dette bør få innvirkning for regulering av innleievirksomhet.

Videre vil vi presisere at det kortvarige arbeidskraftbehovet for Arrangørene gjelder spesialkompetanse innen event- og arrangementsbransjen, og ikke et generelt arbeidskraftsbehov. Dette spesialiserte arbeidskraftbehovet strekker seg lenger enn rigging, sceneteknikk og teknisk produksjon. Personell som utfører tjenester som er en nødvendig og integrert del av arrangementet må også omfattes for å sikre Arrangørene riktig arbeidskraft til riktig tid.

I tillegg er det slik at dette kortvarige behovet for spesialkompetanse gjelder for samtlige Arrangører, ikke bare de som gjennomfører arrangement én gang i året (festivalene). Arrangører som opererer med helårsdrift (konsertscener, kulturhus mv.), eller som med ujevne mellomrom setter opp arrangementer på ulike konsertscener og arrangementssteder i Norge (promotører/bookingagenter) har det samme kortvarige behovet for spesialkompetanse.

Først når ovennevnte behov tas høyde for vil forskriften oppnå ønsket formål: Å ivareta bransjens særlige behov, sikre aktivitet og hindre omgåelser av regelverket.

3. FORMÅL OG HENSYN

Formålet med innføringen av regler for innleie er å gi den enkelte arbeidstaker trygghet og forutsigbarhet, samt å stimulere til investeringer i arbeidstakernes kompetanse til fordel for arbeidstakerne, virksomhetene og samfunnet som helhet.

NKA vil understreke at mulighetene som ligger i nåværende lovgivning ikke dekker Arrangørenes særlige behov. Dette vil nærmere redegjøres for i punkt 5. Den snevre adgangen til å tilknytte seg nødvendig spesialkompetanse som ligger i dagens lovgivning, kombinert med restriksjoner på innleie, fratarrangørenes fleksibiliteten som de er avhengige av for å utøve sitt virke på en trygg og bærekraftig måte. Denne manglende fleksibiliteten vil medføre store økonomiske og administrative kostnader for enkeltarrangørene, noe som igjen vil hemme deres aktivitet. En ytterligere konsekvens av manglende fleksibilitet er at vi vil kunne se en økning av alternative og potensielt uregulerte måter å dekke bemanningsbehovet på, herunder sosial dumping. En unntaksregel for kortvarig innleie av spesialisert arbeidskraft for event og arrangement er derfor avgjørende for å sikre tilstrekkelig formålsoppnåelse.

Fleksible arbeidsmodeller er nødvendige for Arrangørene, da de må kunne tilpasse seg de stadig skiftende behovene i sine prosjekter. Mindre aktivitet hos Arrangørene vil også gå utover artistene, og på sikt, rekrutteringen og veksten i kulturnæringen.

4. SÆRLIGE FORHOLD FOR ARRANGØRER INNEN EVENT- OG ARRANGEMENTSBRANSJEN

Karaktertrekkene ved Arrangørene krever tiltak som styrker trygg tilknytning til arbeidslivet, og tilsier et behov for et unntak for innleie fra bemanningsforetak.

Sikkerheten og kvaliteten til event og arrangement krever spesialisert kompetanse. Dette inkluderer rigging, sceneteknikk og teknisk produksjon, men også nødvendige og integrerte tjenester som arrangementscatering, servering, arrangementsvakt mv. Denne spesialiserte kompetansen er ikke nødvendig eller mulig å forsvare økonomisk i faste stillinger hos Arrangørene. Behovet for den spesialiserte kompetansen oppstår i forbindelse med selve arrangementene; opprigg, avvikling, nedrigg, samt noe planlegging i forkant.

Dette spesialiserte arbeidskraftsbehovet er påtrengende ikke bare for store festivalarrangement og konserter, men for samtlig arrangører som jevnlig har enkeltstående arrangementer. Deres behov for å opprettholde sikkerhet, kvalitet og effektivitet ved bruk av midlertidig og spesialisert arbeidskraft er like påtrengende som for festivalene.

5. FORHOLDET TIL DAGENS REGELVERK

5.1 Innledning

NKA er bekymret for innstramningene i arbeidsmiljøloven som har direkte påvirkning på Arrangørene. Innstramningene har kommet i form av innskrenket adgang til bruk av midlertidige ansettelser og innleid arbeidskraft. Samlet sett kan disse endringene føre til alvorlige konsekvenser i form av store økonomiske og administrative kostnader for Arrangørene. Slike konsekvenser er spesielt viktig å søke å forhindre for et felt der marginene ofte er små og idealismen høy.

NKA er også oppmerksom på rettsutviklingen knyttet til bruk av oppdragsavtaler, spesielt etter den såkalte Kirkesangerdommen, som har skapt usikkerhet rundt tilknytningsforhold og klassifisering av arbeidskraft som utfører jevnlig oppdrag for Arrangørene. Denne usikkerheten kan potensielt skape økte kostnader og juridiske utfordringer for Arrangørene, som ofte opererer innen begrensede budsjetter.

5.2 Midlertidig ansettelse av spesifikk arrangementskompetanse

Arrangørene har behov for en liten kjerneorganisasjon som blir kraftig oppbemannet i forbindelse med opprigg, avvikling og nedrigg av arrangementene.

NKA anerkjenner adgangen i arbeidsmiljøloven til direkte, midlertidig ansettelse, jf. § 14-9 bokstav a, men for Arrangørene er det ikke bare midlertidigheten som utgjør et prekært behov, men også spesialkompetansen. For å bygge spesialkompetansen som trengs er det nødvendig at denne typen arbeidskraft samles og utvikles nettopp i bemanningsforetak som spesialiserer seg i å tilby den nødvendige

arbeidskraften for bransjen, og som ivaretar og følger de ansattes behov og utvikling tett. Dette vil ikke være mulig for Arrangørene å sørge for på egenhånd.

Spesialkompetansen innen event- og arrangementsbransjen omfattes ikke av unntak for innleie av rådgivere og konsulenter med spesialkompetanse, jf. forskriftens § 3. Innleie via bemanningsforetak er derfor avgjørende for å sikre kompetansen som bidrar til å opprettholde sikkerheten, kvaliteten samt effektiv gjennomføring av arrangementene.

5.3 Begrenset adgang til bruk av oppdragstakere

Arrangørene har i stor grad tilknyttet seg arbeidskraft ved bruk av oppdragsavtaler. Rettsutviklingen knyttet til bruk av oppdragstakere skaper nå uro blant Arrangørene. Den nylig avsagte Kirkesangerdommen (LH-2022-44364) har skapt usikkerhet om hvordan slike tilknytningsforhold skal klassifiseres og behandles.

Den 8. november 2022 avsa Hålogaland lagmannsrett dom i en sak mellom en kirkesanger og en menighet i Nord-Norge. Sangeren hadde saksøkt menigheten for det han mente var et ulovlig oppdragstakerforhold. Han hadde fått kontrakt i menigheten for ett år av gangen, som hadde blitt fornyet hvert nyttår siden år 2001. Sangeren mente at han gjennom den ulovlige avtalen hadde gått glipp av lønn, feriepenger og opptjening av tjenestepensjon. I januar 2023 vant han frem i Nord-Troms og Senja tingrett, hvor retten konkluderte med at han måtte anses som fast ansatt. I ankesaken konkluderte lagmannsretten enstemmig med at kirkesangeren skulle vært ansatt i en 63 prosent stilling i menigheten.

Menigheten ble dømt til å betale sangeren 100.000 kroner i oppreisningserstatning, samt å etterbetale lønn og feriepenger. Som arbeidsgiver måtte menigheten også foreta innmelding av kirkesangeren i menighetens tjenestepensjonsordning fra tiltredelsen i 2013. Videre ble menigheten dømt til å betale motpartens saksomkostninger på ca. 950.000 kroner, og egne utgifter til advokat på rundt 2 millioner kroner.

Parallelt med dette har Stortinget, etter forslag fra Regjeringen, vedtatt endringer i arbeidsmiljøloven. I den nye lovteksten presiseres definisjonen av arbeidstaker ytterligere, i tillegg til at de tre mest sentrale momentene som taler for et arbeidstakerforhold tas inn i lovteksten:

«Hvorvidt en arbeidende er underlagt en plikt til å stille sin arbeidskraft løpende til disposisjon, om det foreligger plikt til å utføre arbeidsoppgavene personlig, og om vedkommende er underlagt styring, ledelse og kontroll.»

Regjeringens forslag innebærer en lovfesting av gjeldende rett. Lovteksten må derfor tolkes i lys av rettspraksis og forarbeider. Kirkesangerdommen vil dermed få store konsekvenser for hvordan kulturarrangørene kan tilknytte seg arbeidskraft i fremtiden.

Videre har Stortinget vedtatt at arbeidsmiljøloven endres slik at det i tilstilfeller er virksomheten som må sannsynliggjøre at det foreligger et oppdragsforhold og ikke et arbeidstakerforhold. Dersom en oppdragstaker fremsetter krav om fast ansettelse og etterbetaling av lovpålagte goder, fordi de mener de skulle vært ansatt, er det i så fall virksomheten som har bevisbyrden for at oppdragsavtalen mellom partene er lovlig.

De foreslåtte/vedtatte endringene kan medføre økte kostnader, juridiske komplikasjoner og manglende forutsigbarhet for kulturarrangørene som allerede opererer innenfor stramme budsjetter. Arrangørfeltet består i stor grad av aktører som driver med idealisme og høy risiko på små marginer. Pengekrav i denne størrelsesordenen vil kunne velte driften hos de fleste Arrangørene, også de med offentlig finansiering.

5.4 Forholdet til entrepris

NKA vil understreke at entreprisekontrakter i de færreste tilfeller er en passende løsning for Arrangørene. Denne kontraktsformen er lite egnet i kultursektoren, hvor Arrangørene har det overordnede ansvaret for arbeidsresultatet, og dermed behov for å lede og kontrollere arbeidet.

Grensen mellom hva som anses som innleie og hva som anses som entrepris er nå lovfestet og strammet inn. Endringen medfører at flere oppdragsavtaler om tjenestekjøp enn før vil klassifiseres som innleie. Noe av formålet bak endringen er nettopp å hindre at innstrammingsene i regelverket fører til omgåelse i form av økt bruk av entrepriser som i realiteten er innleie.

Arbeidsmiljøloven § 14-12 annet ledd gir mulighet for innleie av arbeidskraft på nærmere bestemte vilkår dersom innleier (Arrangørene) er bundet av tariffavtale med et fagforbund med innstillingsrett, og at det dessuten er etablert en avtale mellom selskapet og dets tillitsvalgte som gir rett til slik innstilling. Den lave organisasjonsgraden blant aktørene i kultursektoren begrenser denne muligheten for avtalebasert innleie med tillitsvalgte.

Arbeidsmiljøloven § 14-12 femte ledd sier videre at det ved vurderingen av om en oppdragsavtale mellom to virksomheter innebærer innleie, skal det særlig legges vekt på om oppdragsgiver (Arrangørene) har ledelsen av arbeidet og ansvaret for resultatet. I kultursektoren vil svært mange avtaler om underentreprise, for eksempel knyttet til levering av sikkerhetstjenester, ganske sikkert falle utenfor de nye bestemmelsenes virkeområde, og anses som avtaler om innleie. På bakgrunn av bekymringen for at vi vil se omgåelser av regelverket gjennom feilaktig bruk av enterprise, anbefaler vi derfor at personellkategorien utvides.

6. MERKNADER TIL FORSKRIFTEN

6.1 Nødvendig og integrert bemanningsbehov

Departementet foreslår å åpne for et unntak for innleie av arbeidstakere til rigg- og sceneteknisk arbeid til kortvarig og enkeltstående arrangement.

NKA deler departementets synspunkt knyttet til administrativt personell, artister og annet kunstnerisk personell, men mener at også personell i tilknytning til tilberedning og servering av mat, vakhold og andre nødvendige og integrerte deler av arrangementet må omfattes av unntaket. Dette sikrer en helhetlig tilnærming til det spesialiserte bemanningsbehovet, og vil minske faren for potensielt feilaktig bruk av enterprise.

6.2 Kortvarig og enkeltstående

Departementet har bedt om høringsinstansenes syn på hvorvidt «*kortvarig skal forstås som arrangementer som ikke er lengre enn 3 uker*». NKA erfarer at 3 uker vil være tilstrekkelig for å ivareta bemanningsbehovet for mange av arrangørene, men vil bemerke at enkelte festivaler har en avviklingstid på opp til 4 uker, og mener at disse er nødt til å hensyntas for å sikre likebehandling. NKA foreslår også at det bør åpnes for dispensasjonsadgang via søknad til Arbeidstilsynet i særskilte tilfeller, f.eks. ved utenforstående hendelser som forsinker fremdriftsplan mv.

Forslaget er ikke ment å omfatte situasjoner der den som ønsker å leie inn, arrangerer jevnlige arrangementer gjennom året med behov for i hovedsak samme eller lignende type rigg- og sceneteknisk arbeid, selv om det enkelte arrangement i seg selv er kortvarig. NKA er sterkt uenig i denne differensieringen. Konsekvensene av at forslaget opprettholdes på dette punkt er at regelverket vil slå uforholdsmessig hardt ut over kulturarrangørers virksomhet, uten at dette er begrunnet i verken hensynet eller formålene bak regelverket.

De særlige forholdene slik angitt i dette høringssvaret gjør seg gjeldende i like stor grad for helårsarrangørene, som for festivalarrangører. Dersom helårsarrangørene unntas fra unntaket vil man mislykkes med formålsoppnåelsen som forskriften er ment å ivareta.

For å illustrere: Konsertscenen Helårsarrangør AS arrangerer 4 arrangement per måned. I løpet av denne måneden vil konsertene variere i størrelse og omfang. Arrangement 1 kan være bandet Kvelertak med stort reisefølge med høye bevertningskrav, store produksjonstekniske krav, pyroteknikk og høyt antall sikkerhetsvakter. Arrangement 2 kan være artisten Sigrid, med mellomstort reisefølge med mellomstore bevertningskrav, mellomstore produksjonstekniske krav og et noe lavere antall sikkerhetsvakter. Arrangement 3 kan være artisten Stein Torleif Bjella med lite reisefølge med lave bevertningskrav, lave produksjonstekniske krav og lavt antall sikkerhetsvakter. Arrangement 4 kan være komiker Martin Beyer-Olsen som reiser alene, spiser ute på restaurant, har nærmest ingen produksjonstekniske krav og hvor det knapt er behov for vakhold.

Dersom helårsarrangørene unntas fra unntaket vil man mislykkes med formålsoppnåelsen som forskriften er ment å ivareta. Ved at Arrangørene gis mulighet for innleie fra spesialiserte bemanningsforetak for bransjen vil man lykkes med å gi den enkelte arbeidstaker trygghet og forutsigbarhet i bemanningsforetaket, samt å stimulere til investeringer i arbeidstakernes kompetanse til fordel for arbeidstakerne, virksomhetene og samfunnet som helhet.

7. FORSLAG TIL FORSKRIFTEN § 3 BOKSTAV C

«Innleie av arbeidstakere til kortvarige arrangement er tillatt i samme utstrekning som det kan avtales midlertidig ansettelse etter arbeidsmiljøloven § 14-9 andre ledd bokstav a. Unntaket omfatter arbeid knyttet til lyd-, lys-, rigg- og sceneteknikk, samt andre nødvendige og integrerte deler av arrangementet.»

8. AVSLUTNINGSVIS

NKA vil avslutte dette høringssvaret ved å understreke vår bekymring for hvordan de foreslåtte endringene i regelverket kan påvirke Arrangørene negativt. Vi håper at departementet vil vurdere våre argumenter for foreslåtte justeringer nøye, med tanke på å opprettholde en balanse mellom nødvendig regulering og støtte til en sektor som er så viktig for kultur og samfunn som helhet.

Ved eventuelle spørsmål til dette høringssvaret eller annet, ta gjerne kontakt med daglig leder Siri Haugan Holden. Dersom det er ønskelig med et møte for en nærmere gjennomgang av foreslåtte alternative løsninger for regulering stiller NKA gjerne på dette.

For Norske Kulturarrangører
Siri Haugan Holden
Daglig leder